

Misjon i kontekst

Martin Holskar

Oppgaven er skrevet i faget TM2009 Misjon i kontekst ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole, Oslo våren 2016

Resumé

Epistemologi er meir eller mindre bevisste overtydingar alle menneske har, som seier noko om føresetnadane og grunnlaget for, og moglegheita og gyldigheita til kunnskapen vår. Epistemologien er med å legge rammeverket for vår forståing av verda. Derfor er den òg ein viktig underliggende føresetnad for vår kommunikasjon.

Den moderne vestlege kulturen har ein samansett epistemologi. Den er påverka av positivismen, og har stor tiltru til at naturvitskapen gjev objektiv kunnskap, men har samtidig relativistiske haldningar.

Sidan epistemologien er viktig i kommunikasjonen, er det nødvendig å vere bevisst på epistemologien i Vesten, når ein skal formidle den kristne budskapet til individ i denne kulturen. Dersom ein ikkje er det, kan det føre til at budskapet ikkje blir forstått og får uheldige utfall.

For å formidle den kristne budskapet på ein god måte, må ein gjere seg kjend med både den vestlege kulturen og sin eigen kultur, og ein må reflektere over kva som er positivt og negativt i den vestlege kulturen, i ljøs av Bibelen.

Oppgave i TM2009

Misjon i kontekst

10 stp.

Kurs: Kulturanalyse og kontekstualisering

Kandidat: 12

Veileder/faglærer: Ingebjørg Hauge

Godkjent oppgaveordlyd:

Gjer greie for den rolla epistemologi kan ha når ein person frå ein kultur kommuniserer Bibelens budskap til menneske i ein annan kultur, og drøft kva for nokre konsekvensar det kan få om ein ikkje er bevisst på epistemologien si rolle i kommunikasjon av Bibelens budskap.

Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Våren 2016

Innhald

Innhald	103
1.....	Innleiing
.....	105
1.1 Aktualisering.....	105
1.2 Struktur.....	105
1.3 Omgrepsdefinisjonar	106
2.....	Hovuddel
.....	106
2.1 Historisk bakgrunn	106
2.1.1 Ingen kontekstualisering.....	106
2.1.2 Ukritisk kontekstualisering	106
2.1.3 Kritisk kontekstualisering.....	107
2.1.4 Epistemologi og kontekstualisering.....	107
2.2 Teoriar.....	107
2.2.1 Klassifisering av epistemologiske posisjonar	107
2.2.2 Redses modell for kulturanalyse.....	108
2.2.3 Kritisk kontekstualisering.....	108
2.3 Epistemologi i Vesten	109
2.3.1 Naiv realisme som bakgrunn.....	109
2.3.2 Pragmatisme	109
2.3.3 Idealisme.....	110
2.3.4 Samanfating og andre moment.....	110
2.4 Konsekvensar av å ikkje vere bevisst på epistemologien.....	110
2.4.1 Ein vil ikkje forstå kulturen	111

2.4.2	Ein vil ikkje bli forstått	111
2.4.3	Ein vil bli misforstått.....	112
2.5	Løysingsforslag.....	113
2.5.1	Korleis forstå kulturen?.....	113
2.5.2	Korleis gjere seg forstått?.....	114
2.5.3	Korleis unngå å bli misforstått?	114
3		Avslutning
		115
4		Kjelder
		117

1 Innleiing

I denne oppgåva skal eg ta for meg to problemstillingar. Eg skal (1) vise kva rolle epistemologien kan spele i kommunikasjonen av den kristne budskapet, og (2) kva konsekvensar som kan følgje, dersom ein ikkje er bevisst på dette.

1.1 Aktualisering

Oppgåva seier vi skal sjå på kommunikasjon til ein annan kultur. Eg vil bruke den moderne vestlege kulturen i konkrete døme i drøftinga.

Nokon vil definere den kristne kulturen i Vesten som identisk med den vestlege kulturen elles. Eg vil argumentere for at det er store kulturelle forskjellar mellom desse. Om ein til dømes bruker Arne Redse sin modell for kulturanalyse (sjå 2.2.2), vil Vesten og ein kristen kultur få heilt ulike utslag. Derfor meiner eg det er sakleg å bruke Vesten som aktuell case i denne oppgåva.

Dessutan meiner eg det er viktig å bevisstgjere oss sjølve på dette området når det gjeld å evangelisere i Vesten, sidan dei underliggende kulturelle trekka kanskje er desto vanskelegare å sjå, når vi lever så tett på den vestlege kulturen sjølv.

1.2 Struktur

Det vil først bli gjeven eit historisk overblikk over korleis misjonærar har tenkt om det å kontekstualisere. Seinare i oppgåva vil eg argumentere for at kontekstualisering er viktig i kommunikasjonen, og dermed at dette overblikket er aktuelt.

Som utgangspunkt for drøftinga presenterast tre teoriar. Desse teoriane har høvesvis tre formål i oppgåva:

1. Gje eit utgangspunkt for å sjå forskjellar i epistemologiske posisjonar.
2. Vise kva rolle epistemologien spelar i ein kultur.
3. Vise at det er viktig å vere bevisst på kulturforskjellar, når ein skal relatere den kristne budskapet til nye menneske.

Det vil bli gjeven ein presentasjon av epistemologien i Vesten, som utgangspunkt for drøfting av konkrete døme i oppgåva.

Drøftinga består av to hovuddelar. Den første delen tek for seg tre negative konsekvensar av å ikkje vere bevisst på epistemologien. Denne delen svarar då på problemstilling (2). Den andre kjem med løysingsforslag på utfordringane. Dette er ikkje eit direkte svar på problemstillinga, men er likevel viktig i den heilskaplege forståinga av forholdet mellom epistemologi og kommunikasjon.

Problemstilling (1) vil ikkje bli svara på under eit spesielt avsnitt, men vere eit gjennomgåande tema i oppgåva.

1.3 Omgrepsdefinisjonar

Epistemologi er erkjenningssteori, som Store Norske Leksikon definerer som læra om erkjenninga sin natur, sine føresetnader og sitt grunnlag, og om vår kunnskap sitt opphav, omfang, sin moglegheit og gyldigheit.¹ Andrew J. Kirk inkluderer i sin definisjon at epistemologi er noko alle har, anten bevisst formulert eller ikkje.² Dette er definisjonen av epistemologi vi går ut ifrå: Epistemologi er meir eller mindre bevisste overtydingar alle menneske har, som seier noko om føresetnadane og grunnlaget for, og moglegheita og gyldigheita til kunnskapen vår.

Når det er tale om kommunikasjon i denne oppgåva, viser dette til språkleg kommunikasjon – korleis vi bruker språket vårt for å få nokon til å forstå ein bodskap. Omgrepa «kommunisere» og «evangelisere» vil bli bruka om kvarandre.

Omgrepet «Bibelens bodskap» vil inkludere kva Bibelen seier om kva som er verkeleg og sant, og kva som er etisk rett. Hovudvekta vil likevel ligge på dei to første momenta, sidan dette er mest aktuelt innanfor epistemologien. Omgrepa «Bibelens bodskap» og «den kristne bodskap» vil bli bruka om kvarandre.

2 Hovuddel

2.1 Historisk bakgrunn

2.1.1 Ingen kontekstualisering

Paul G. Hiebert fortel at tidlegare misjonærar ofte var etnosentriske og avviste kulturelle skikkar i samfunna dei kom til. Misjonærane frå Vesten innførte tradisjonar av vestleg preg; til dømes songar og gudstenestepraksis. Ein kontekstualiserte ikkje den kristne bodskapen inn i den nye kulturen. Dette resulterte i at dei lokale skikkane ofte fortsette å bli praktisert i skjul, parallelt med at ein praktiserte kristendom (synkretisme).³

2.1.2 Ukritisk kontekstualisering

Reaksjonen på denne trenden i misjoneringa, var at misjonen aksepterte dei gamle, lokale tradisjonane. Hiebert kallar denne tendensen «ukritisk kontekstualisering». Ein tok ikkje eit oppgjør med tidlegare livsførsel og religiøs praksis. Dette førte til at ein oversåg synd både i samfunnet og hos individet. Det opna òg opp for synkretisme.⁴

1 Holmen 2015: Erkjennelsesteori.

2 Kirk 2004: 132.

3 Hiebert 1985: 184.

4 Hiebert 1985: 185.

2.1.3 Kritisk kontekstualisering

Som følge av tendensane ovanfor, byrja ein å drøfte korleis ein skulle kome nye kulturar i møte med den kristne budskapen. Hiebert presenterer i denne samanhengen «kritisk kontekstualisering».⁵ Denne modellen kjem vi tilbake til.

2.1.4 Epistemologi og kontekstualisering

Gjennom hovudtrekka som Hiebert har trekt fram frå historia, ser ein at bevisstheita har auka når det gjeld korleis ein møter nye kulturar og livssyn med den kristne budskapen. Vi skal i denne oppgåva sjå kor viktig epistemologien er for kontekstualiseringa og det å gjere seg forstått når ein evangeliserer.

2.2 Teoriar

2.2.1 Klassifisering av epistemologiske posisjonar

Hiebert skil mellom seks ulike epistemologiske posisjonar.⁶ Denne framstillinga er nyttig når ein skal analysere epistemologi i ulike kulturar. Under ser vi sentrale kjenneteikn ved dei ulike posisjonane.

Absolutt idealisme. Den ytre verda er ein illusjon. Verkelegheita eksisterer i tanken.

Kritisk idealisme. Verkelegheita eksisterer i tanken. Ein kan ikkje vite noko om den ytre verda. Tanken set sanseinntrykka i system.

Naiv realisme. Den ytre verda er reell. Ein kan kjenne denne verda nøyaktig og objektivt gjennom vitskapleg forskning. Kunnskapen vår er som eit fotografi av verkelegheita.

Kritisk realisme. Den ytre verda er reell. Vår kunnskap om denne verda er avgrensa, men kan vere sann. Gjennom vitskapen kan vi kome nærmare absolutt sanning.

Pragmatisme. Den ytre verda er reell. Vi kan ikkje vite om vår kunnskap om ho er sann, men dersom kunnskapen gjer nytte, kan vi bruke ho. Kunnskapen om denne verkelegheita er subjektiv, sidan ulike miljø og individ kan få nytte av ulike teoriar.⁷

Determinisme. Den ytre verda er reell. Menneska sin eksistens, sitt liv og sin kunnskap er bestemt av materielle årsakar.

Vi ser at Hiebert skil mellom idealistar og realistar. Realistane meiner verkelegheita er å finne i den ytre verda, og at vi kan få kunnskap om denne verkelegheita. Naive realistar meiner vi kan få feilfri kunnskap om verkelegheita, medan kritiske realistar meiner ein berre kan få delvis kunnskap om ho.

5 Hiebert 1985: 186.

6 Hiebert 1994: 23.

7 Hiebert 1999: 29.

Idealistane meiner derimot at den eigentlege verkelegheita er å finne i mennesket si fornuft. Absolutte idealistar meiner det ytre verda ikkje eksisterer. Kritiske idealistar meiner ein ikkje kan få objektiv kunnskap om den ytre verda. Det er fornufta som skaper verkelegheita ved å prosessere sanseintrykka.

Deterministar meiner, slik som realistane, at den ytre verda er verkeleg. Ein kan derimot ikkje få kunnskap om noko, fordi «kunnskapen» er ein del av den ytre verda, som er styrt av kjemiske, fysiske og biologiske årsakar.

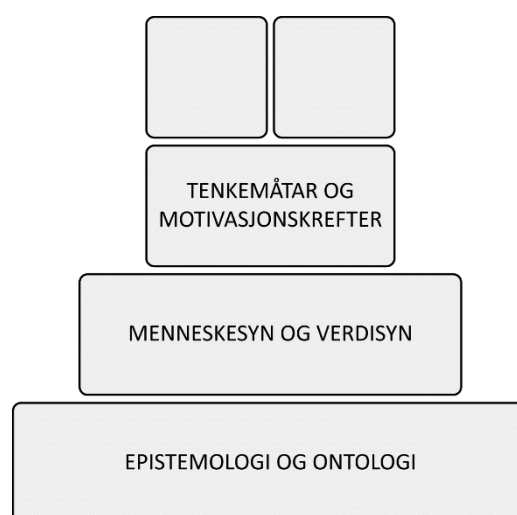
Pragmatikarar ser òg på den ytre verda som reell. Idealet er ikkje å få objektiv kunnskap om denne verda, slik som i kritisk realisme. Formålet med kunnskapen er derimot å tene det praktiske livet.

2.2.2 Redses modell for kulturanalyse

Arne Redse har sett opp ein modell for korleis ein kan analysere ein kultur.⁸ Til høgre er ein forenkla framstilling av modellen.

Det mest grunnleggande ved ein kultur består av epistemologien og ontologien. Desse dimensjonane gjev grunnlag for menneskesynet og verdisynet, som igjen påverkar tenkemåtar og motivasjonskrefter. Alt dette dannar til saman grunnlaget for det ein kan sjå på overflata av ein kultur, som til dømes er kommunikasjon, samhandling og organisering av samfunnet.⁹

For å forstå ein kultur, nyttar det altså ikkje berre å kjenne til korleis individa opptre og samhandlar. Ein må òg bli kjend med dimensjonane som ligg under overflata av kulturen. Dette er eit utgangspunkt når vi skal drøfte epistemologien si rolle i formidlinga av den kristne bodskapen.

2.2.3 Kritisk kontekstualisering

Hiebert set opp ei skisse for korleis ein misjonær kan praktisere «kritisk kontekstualisering» blant kristne i ein annan kultur.¹⁰ Det første steget i kritisk kontekstualisering er at dei lokale må sjå behovet for at alle delar av livet må bli prega av Bibelen.¹¹ Framgangsmåten vidare består i grove trekk av at dei lokale kristne granskar sin eigen kultur, for deretter å studere Bibelen og vurdere kva ein må fjerne, endre og legge til i den tradisjonelle kulturen.

8 Redse 2007: 116.

9 Redse 2007: 114.

10 Hiebert 1985: 188.

11 Hiebert 1985: 186.

2.3 Epistemologi i Vesten

Epistemologien i Vesten i dag dannar eit omfattande bilde. Vesten har teke med seg grunnleggjande element frå historia til erkjenningssteorien, samtidig som postmodernismen kjem som reaksjon på denne historia. Ein ser i dag «a clash of epistemologies»¹², som er vanskeleg å navigere i. Når vi no skal ta for oss nokre moment, må vi derfor hugse at bildet er større og meir omfattande enn vi har plass til å skildre her.

2.3.1 Naiv realisme som bakgrunn

Wienerkretsen på 1920-talet var utgangspunktet for den såkalla «logiske positivismen». I positivismen er meningsfulle utsegn kjenneteikna av at dei viser til noko som er mogeleg å observere og verifisere.¹³ Dei hadde ein tanke om at ein kunne få nøyaktig og objektiv kjennskap til den ytre verda, ved å bruke dei rette metodane. Dei var altså naive realistar.¹⁴

Positivismen blei kritisert frå fleire hald. Til dømes såg ein at forskarar var influera av sitt miljø og sitt språk.¹⁵ Thomas Kuhn meinte vitskapen består av konkurrerande paradigme. Forskarar i eit paradigme kan ikkje forstå andre paradigme, og ein kan ikkje avgjere kva paradigme som har den objektive sanninga.¹⁶

Positivismen har hatt stor innverknad på filosofien og vitskapen. Det la grunnlaget for den moderne naturvitskapen. I dag er det få som vil kalle seg positivistar, men både forskarar og folk elles har framleis stor tiltru til at vitskapen fører til objektiv kunnskap om verkelegheita.¹⁷ Samtidig ser ein motreaksjonar mot positivismen, som vi no skal sjå.

2.3.2 Pragmatisme

Som reaksjon på tanken om at ein kan få absolutt kunnskap om verkelegheita, har pragmatismen vakse fram i Vesten. Ein såg at kunnskapen om verkelegheita kom an på kva paradigme ein stod i, og kva opplevingar ein hadde. Ein kunne ikkje bruke eit objektivt språk om verkelegheita, slik positivistane meinte.¹⁸ Vitskapane blir i staden sett på som eit verkty for å takle våre opplevingar i livet, slik Kuhn meinte det i realiteten alltid har vore.¹⁹ Sikker kunnskap kan då variere frå miljø til miljø, sjølv om dei motseier kvarandre. Men desse motseiingane er ikkje noko problem, sidan målet ikkje er å oppnå objektiv kunnskap, men kunnskap som er til nytte i praksis.²⁰

12 Hiebert 1999: 1.

13 McGrath 2010: 67-68.

14 Hiebert 1999: 4.

15 Hiebert 1999: 30.

16 Hiebert 1999: 32.

17 Kirk og Vanhoozer 1999: 5. Hiebert 1999: 29.

18 Kirk og Vanhoozer 1999: 7.

19 Kirk, J. Andrew: 1999: 161. Hiebert 1999: 39.

20 Hiebert 1999: 46.

2.3.3 Idealisme

Hiebert skriv at idealismen òg er ein reaksjon på positivismen sitt tilbakefall.²¹ Han seier det er vanskeleg å skilje idealismen frå pragmatismen, men dette er likevel ein viktig side ved Vesten sin epistemologi. Forskjellen er, som vi har sett tidlegare, at ein idealist meiner mennesket si fornuft er den eigentlege verkelegheita, medan pragmatismen ser på den ytre verda som reell. Idealismen legg til grunn at vi ikkje kan kjenne korleis ting er «i seg sjølv»²², men ein konstruerer ei verkelegheit i si fornuft²³.

Idealismen legg opp til at ein kan tolke til dømes ein tekst frå sin eigen ståstad. Ein forsøker ikkje å sette seg inn i andre paradigme, men tolkar ut ifrå eins eige perspektiv. Det er ikkje mogeleg å vite kven som har den rette tolkinga, eller om nokon har ei rett tolking.²⁴

2.3.4 Samanfating og andre moment

Positivismen si tillit til vitskapen sit fortsatt igjen i den vestlege kulturen. Samtidig legg postmodernismen opp til, så og sei, å forkaste epistemologien.²⁵ Ein er skeptisk til objektive sanningsutsegn. Pragmatismen og idealismen har ført til relativistiske haldningar, og i den individualistiske kulturen er det opp til kvar og ein kva sanninga er.²⁶

Saman med individualisme, lukkejag og forbrukarkulturelle element gjer pragmatismen og idealismen at ein i Vesten kan velje den sanninga som tener og tilfredsstiller ein sjølv.²⁷

Vidare i oppgåva vil vi sjå på stikkorda vi no har sett på, som sentrale element i den vestlege kulturen.

2.4 Konsekvensar av å ikkje vere bevisst på epistemologien

Vi skal no sjå på ulike konsekvensar av å ikkje vere bevisst på epistemologien i kommunikasjonen på tvers av kulturar. Det vil bli gjeven konkrete døme på konsekvensar i møte med den vestlege kulturen. Nokre av desse døma vil ikkje ha direkte med epistemologi å gjere. Eg vil likevel argumentere for at desse døma er aktuelle, på bakgrunn av forholdet modellen for kulturanalyse viser at er mellom epistemologi og dei andre dimensjonane i kulturen.

21 Hiebert 1999: 46.

22 McGrath 2010: 80.

23 Hiebert 1999: 47.

24 Hiebert 1999: 48.

25 Kirk 2004: 147. Vanhoozer, Kevin J.: 1999: 150.

26 Holmqvist 2007: 52.

27 Ulstein og Aadnanes 2011: 7. Holmqvist 2007: 57.

2.4.1 Ein vil ikkje forstå kulturen

Redses modell for kulturanalyse viser at epistemologien er heilt grunnleggande for å forstå kulturar.

Innsikt i epistemologien, saman med dei andre underliggande dimensjonane gjev ein innsikt i kvifor dei samhandlar og kommuniserer som dei gjer. Dersom ein ikkje ser desse samanhengane vil ein ikkje forstå kva deira verdiar, motivasjonar og tankar om til dømes andre menneske er. Slik som ein turist vil vi kunne observere det synlege innhaldet i kulturen, men ikkje forstå korleis dette heng saman med underliggande overtydingar.

Når ein då ønsker å formidle den kristne budskapet som eit alternativt livssyn, vil ein ikkje forstå kva det andre alternativet er for mottakaren. Då vil ein heller ikkje forstå kva som er framandt og nytt i kristendommen. Ein har ikkje eit grunnlag for å vite korleis og kva ein skal kommunisere.

2.4.2 Ein vil ikkje bli forstått

Om ein ikkje forstår kulturen ein vil kommunisere ein budskap til, er det òg sannsynleg at ein ikkje vil bli forstått. Donald Le Ro Stults skriv:

«A culture creates its own epistemological system that is compatible with its view of reality, which is the cognitive grid that superintends how one perceives and communicates. Language, with all of its concrete, abstract, conceptual, and structural functions, reflects the cultural worldview and the epistemological paradigm.»²⁸

Stults ser ei nær kopling mellom språkbruken og epistemologien i ein kultur. Verdsbildet vårt og epistemologien vår gjev grunnlaget for korleis vi forstår verda, og for korleis vi kommuniserer. Epistemologien vår formar språket vårt.

Benjamin Lee Whorf ser òg samheng mellom verdsbilde og oppbygginga og bruk av språk.²⁹ Han meinte i tillegg at språket legg rammer for korleis ein kan oppleve og forstå verda. Denne teorien blir omtala som Sapir-Whorf-hypotesa, og har vore viktig i antropologien.

Ein slik samheng mellom språk og epistemologiske føresetnader gjer at den vestlege mottakaren av budskapet vår ikkje vil forstå det vi kommuniserer, fordi deira kultur ikkje har dei same kulturelle rammeverka som den kristne kulturen. Vårt språk korresponderer ikkje med deira referanserammer og paradigme.

Eit døme på noko ein relativist ikkje har grunnlag for å forstå, er trua på ei guddommeleg openberring, som fortel kva den objektive sanninga er. Relativisten kan forstå orda som blir sagt om dette emnet, men har ikkje referanserammer til å fullt ut sette seg inn i ein slik budskap.

28 Stults 2008.

29 Eriksen 2010: 223.

Dette kan resultere i at den som ønsker å fortelje om den Bibelske budskapet blir sett på som respektlaus og overlegen, i sitt forsøk på å formidle eit alternativt livssyn.

2.4.3 Ein vil bli misforstått

Budskapet kan òg bli misforstått og få eit uheldig utslag for den eller dei som eventuelt blir kristne. Som nemnd ovanfor, kan mangelen på kritisk kontekstualisering føre til at livssyn blir blanda. I ein vestleg samanheng kan dette få ulike konsekvensar. Vi ser på tre konkrete døme.

(1) Det kan føre til at eit kallar seg kristen, utan å innsjå at kristendommen gjev seg ut for å vere den eine objektive sanninga. Ein beheld den relativistiske tankegangen, samtidig som ein vedkjenner trua på den eine sanne Gud.

Morten Holmqvist har gjort ei undersøking om kva norske ungdommar tenker om religiøse spørsmål. Han ser at norske ungdommar ikkje har problem med synkretisme. Ein kan tru på både Jesus, Muhammed og Buddha. Dei fleste ungdommane han intervjuar meinte det var problematisk at nokon kunne meine at kristendommen var den einaste sanninga.³⁰ Ein åttandeklassing formulera det slik: «Alle er Gud, Muhammed er også Gud. Hvis man tror kristendommen er den eneste sanne religionen, da må dem være sprø».³¹

(2) Vi såg under 2.3.4 at ein i Vesten kan velje den sanninga som tilfredsstillar ein sjølv. Dette er òg tendensar som kan bli blanda med den kristne trua. Christian Smith meiner mange kristne i USA er «moralistiske terapeutiske deistar».³² Smith skriv at retninga er prega av at:

- a. Gud skapte og kontrollerer verda, men treng ikkje å vere involvert i menneskeleg liv. (deisme)
- b. ein gjer seg fortent til Guds velvilje. Gode menneske kjem til himmelen. (moralisme)
- c. målet med livet er å vere lukkeleg. Gud kjem menneska til hjelp når det er behov for det. (terapeutisk)

Denne religiøse retninga kan ikkje stå aleine, men må nødvendigvis blandast med til dømes tradisjonell kristendom, meiner Smith.³³ Det er tydeleg at den kristne trua i eit slikt tilfelle blandast med kulturelle element. Ein ender opp med ein form for synkretisme.

(3) Eit utslag kan òg vere at ein vel ut kva delar av den kristne budskapet ein inkluderer i si eiga tru. Ein kan til dømes velje vekk etiske haldningar og restriksjonar, som ikkje tener eins eigen livsførsel. Jesus blir då ein frelsar, som gjev evig liv, og Gud er kjærleik og ønsker alle vel, men har ikkje gjeve objektive, konkrete bod for korleis det er rett å leve. Ein let etiske spørsmål vere opp til individet, trass at guden ein vedkjenner at eksisterer ikkje legg opp til ein slik subjektivitet.

30 Holmqvist 2007: 61.

31 Holmqvist 2007: 62.

32 Smith: 46.

33 Smith: 51.

2.5 Løysingsforslag

Vi skal sjå på tre løysingsforslag for problemstillingane vi såg på ovanfor. Vi vil ta i bruk reiskapane som blei presentert under 2.2. Målet er ikkje å gje eit fasitsvar på korleis den vestlege kulturen er å forstå, eller korleis vi skal kommunisere den kristne budskapen. Det vil bli gjeven nokre døme på kva konklusjonar løysingsforslaga kan føre til, men formålet er hovudsakleg å gje forslag til korleis ein kan tenke om desse utfordringane.

Timothy Keller, ein amerikansk pastor, har halde føredraget «Uncovering Meaning»³⁴ for eit ikkje-kristent, vestleg publikum. Han taler om meininga med livet. Vi vil vise til dette føredraget, som døme på korleis ein kan kommunisere godt til menneske i Vesten.

2.5.1 Korleis forstå kulturen?

Redses modell for kulturanalyse er eit godt utgangspunkt og verktøy for å bli kjend med kulturen. Som vi har sett er epistemologien ein sentral del av den samansette heilskapen i ein kultur. Den legg, saman med ontologien, grunnlaget for dei andre kulturelle elementa. Målet er derfor å få innsikt i epistemologien og ontologien, og sjå kva følger dette får for dei andre elementa.

Eit døme på slike samanhengar i Vesten er relativismen, individualismen og lukkejaget. Relativismen gjev ein moglegheit til å bestemme kva sanning er. Det individualistiske menneskesynet gjev kvart individ denne moglegheita. Verdisynet seier at lukke er eit mål, som gjer at dette òg pregar motivasjonskreftene. Ein ender opp med at ein sjølv kan velje kva sanning som gjev ein sjølv høgast lukke. Dette kan ein igjen sjå i dei mest synlege kulturelle elementa.

Eit talande døme er uttrykket «YOLO» («You Only Live Once»), som handlar om at ein kan leve slik som ein sjølv vil, sidan ein berre har dette livet. Her ser vi tydelege samanhengar mellom dei ulike kulturelle elementa i modellen for kulturanalyse.

«Jeg ønsker å stifte familie og få meg god jobb. Å bli lykkelig gift og få meg en fin bil», sa ei jente i niandeklasse.³⁵ Dette sitatet viser noko om motivasjonskrefter og verdier. Ein kan sjå at dei mindre synlege dimensjonane får konsekvensar for korleis ein ønsker å leve livet sitt, og talar om kva mål ein har med livet.

Ved å få ei slik forståing av kulturen, kan ein kommunisere kva alternativ kristendommen gjev til alle dei ulike dimensjonane av kulturen.

Keller siterer to sekulære filosofar, som meiner at vitskapen har vist at det ikkje er nokon meining med livet. Filosofane meiner vidare at sidan ein treng ei meining med livet, må ein skape denne meininga sjølv. Keller viser tydeleg at han er bevisst på (1) at tilhøyrarane er påverka av

34 Keller 2015.

35 Holmqvist 2007: 108.

positivismen si tillit til vitskapen, og (2) at dei er påverka av relativismen. Som vi skal sjå, bruker han si forståing av den vestlege kulturen, til å kommunisere sin bodskap.³⁶

2.5.2 Korleis gjere seg forstått?

Under 2.4.2 såg vi at det er ein nær samanheng mellom språket vårt, og epistemologien og verdsbilde vårt. På grunn av dette må vi vere bevisst på vårt eige epistemologiske utgangspunkt, og vere klar over at ikkje alle forstår verda ut frå dette utgangspunktet. Ved å analysere både eins eigen og mottakaren sin kultur, kan ein byrje å reflektere over korleis ein kan kommunisere den kristne bodskapen på ein forståeleg måte.

Hiebert meiner mange kristne ikkje er bevisste på sin epistemologi. Dei er ikkje bevisste på sine eigne føresetnader når dei les Bibelen, og ender ofte opp som naive realistar, som tolkar Bibelen utan historiske, personlege og språklege referanserammer.³⁷ Hiebert argumenterer vidare for at kritisk realisme er den epistemologiske posisjonen som samsvarar mest med Bibelen. Denne tilnærminga resulterer i at alle kulturar, til ein viss grad kan forstå Bibelens bodskap, trass ulike utgangspunkt.

Det er tydeleg i føredraget til Keller at han ikkje berre er bevisst på tilhøyrarane sin epistemologi, men òg sin eigen/Bibelen sin. Han samanliknar epistemologien ein finn i det fjerde evangelium sitt Logos-omgrep med den greske ideen om meining med livet. Han seier:

«The Logos is there, but [it is] a person. There's a meaning in life that needs to be discovered – no. It's a meaning in life who's a person, and if I enter into a relationship with that person, I'm in connection with the meaning of the universe.»³⁸

Keller tek med dette oppgjer med Vesten sin tanke om at ein kan skape meining sjølv, og presenterer eit alternativ, som ser ut til å vere ein kritisk realistisk posisjon. Han meiner det er ei objektiv meining med livet – Logos. Ein kan ikkje definere denne Logos sjølv, men det er ein person ein kan ha ein relasjon til, og på den måte få kontakt med meininga med livet.

På grunn av refleksjonar Keller har gjort på førehand, klarer han å kommunisere Bibelen sitt syn på meining med livet, inn i ein kultur som skapar meining med livet. Han bruker tilhøyrarane sin referanseramme og set det kristne alternativet inn i den same ramma.

2.5.3 Korleis unngå å bli misforstått?

For å unngå at den kristne bodskapen blir misforstått og får uheldige konsekvensar i nokon si tru/sitt trusliv er kritisk kontekstualisering viktig. Som sagt er modellen i utgangspunktet meint for ein metode ein kan bruke inn mot lokale kyrkjer i misjonsarbeid, og at det er dei lokale som

36 Keller 2015: 14:30.

37 Hiebert 1994: 26.

38 Keller 2015: 35:55.

skal gå gjennom desse prosessane. Men det er òg nyttig når ein evangeliserer til ikkje-kristne. Ein kan førebygge misforståingar ved å sjølv tenke gjennom kva som er positivt med ein kultur, og kva ein meiner er i strid med bibelske verdier og overtydingar, og ved å kommunisere desse utfordringane.

Keller er tydeleg på at det er viktig å ha ei meining i livet, og bekreftar den Vestlege tanken om at det er positivt å ha ei meining med livet.³⁹ Men vidare i føredraget kommuniserer han kva som er negativt med Vesten sin tanke om meining med livet, og viser korleis det ville vore meir fordelaktig å la seg påverke av kristendommen sin tanke om meining. Han gjer tilhøyrarane bevisste på kva som vil bli konsekvensane dersom dei blir kristne.

3 Avslutning

I denne oppgåva har eg svart på ei problemstilling med to delar. (1) Eg har vist kva rolle epistemologien kan spele i kommunikasjonen av den kristne budskapet. (2) Eg har drøfta kva konsekvensar som kan følgje, dersom ein ikkje er bevisst på dette.

Som grunnlag for svar på oppgåva presenterte eg korleis misjonen har stilt seg til kontekstualisering i historia. Det blei òg presentert tre teoriar, som blei bruka i svaret på problemstillinga.

(1) Første del av problemstillinga har eg svara på ved å vise at epistemologien er ein sentral del av kulturar, og skaper eit grunnlag for andre område i kulturen. Arne Redses modell for kulturanalyse har blitt bruka for å vise desse samanhengane.

Deretter har eg vist kva kulturelle forskjellar har å sei når ein kommuniserer. I denne samanhengen har eg vist til forholdet mellom språk og epistemologi. Eit menneske frå ein kultur vil ikkje forstå paradigmet i ein annan kultur, fordi ein bruker eit anna system for tolking av verda.

Eg gav konkrete døme på moglege konsekvensar av å ikkje vere bevisst på epistemologi når ein evangeliserer, og eg foreslo eit løysingsforslag på desse utfordringane. Dette gjorde eg med utgangspunkt i ein moderne vestleg epistemologi og kultur, og viste med dette konkret kva epistemologien si rolle i kommunikasjonen av Bibelens budskap er.

(2) Andre del av problemstillinga har eg svart på gjennom tre ulike punkt:

- Ein vil ikkje forstå kulturen. Dette gjer igjen at ein ikkje har grunnlag for å gjere seg forstått når ein kommuniserer noko til kulturen.
- Ein vil ikkje bli forstått. Mottakaren har ikkje føresetnader for å forstå kva ein formidlar.
- Ein vil bli misforstått. Dersom mottakaren blir kristen, kan det ha oppstått misforståingar, som kan resultere i blanding av kulturelle element frå den kristne kulturen og den opphavslege kulturen.

39 Keller 2015: 19:45.

Det blei gjeven konkrete døme på negative følger under kvart av desse punkta. Den moderne kulturen i Vesten blei bruka som case. Nokre av døma hadde direkte med epistemologi å gjere, medan andre meir indirekte. På grunn av forholdet mellom epistemologi og kultur generelt, har eg argumentert for at desse døma likevel er aktuelle.

Som svar på moglege negative konsekvensar, gav eg eit løysingsforslag for korleis ein kan møte utfordringane på ein hensiktsmessig måte. Eg viste til eit føredrag av Timothy Keller, som døme på korleis ein kan kommunisere hensiktsmessig til eit vestleg publikum.

4 Kjelder

- Eriksen, Thomas Hylland. 2010. *Små Steder – Store Spørsmål – Innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hiebert, Paul G. 1985. *Anthropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids, MI: Baker Academic.
- Hiebert, Paul G. 1994. *Anthropological Reflections on Missiological Issues*. Grand Rapids, MI: Baker Books.
- Hiebert, Paul G. 1999. *Missiological Implications of Epistemological Shifts – Affirming Truth in a Modern/Postmodern World*. Harrisburg, PA: Trinity Press International.
- Holmen, Heine. 2015. «Erkjennelsesteori.» *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/erkjennelsesteori>. [18.05.16]
- Holmen, Heine. 2016. «Epistemologi.» *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/epistemologi>. [18.05.16]
- Holmqvist, Morten. 2007. *Jeg tror jeg er lykkelig... Ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster Forlag.
- Keller, Timothy. 2015. *Uncovering Meaning*, YouTube-film <https://www.youtube.com/watch?v=c2KGLbU-r68>. OICCU Secretary. [18.05.16]
- Kirk, J. Andrew. 1999. «Christian Mission and the Epistemological Crisis of the West.» i *To Stake a Claim – Mission and the Western Crisis of Knowledge*. Red. J. Andrew Kirk og Kevin J. Vanhoozer, 157–171. Maryknoll, NY: Orbis Books.
- Kirk, J. Andrew. 2004. «The confusion of epistemology in the West and Christian mission.» i *Tynadale Bulletin*, 55 nr. 1 2004: 131–156. Cambridge, UK: Tynadale House.
- Kirk, J. Andrew, og Kevin J. Vanhoozer. 1999. *To Stake a Claim – Mission and the Western Crisis of Knowledge*. Maryknoll, NY: Orbis Books.
- McGrath, Alister E. 2010. *Science & Religion – A new Introduction – 2nd ed.* UK: John Wiley & Sons Ltd.
- Redse, Arne. 2007. «Utkast for ein modell for kulturanalyse» i *Budskap – Årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole (FMH), Årgang 8*: 112–127. Oslo: FMH-forlaget.
- Smith, Christian. *On “Moralistic Therapeutic Deism” as U.S. Teenagers’ Actual, Tacit, De Facto Religious Faith*. Online artikkel på http://www.ptsem.edu/uploadedFiles/School_of_Christian_Vocation_and_Mission/Institute_for_Youth_Ministry/Princeton_Lectures/Smith-Moralistic.pdf. [18.05.16]
- Stults, Donald Le Roy. 2008. *Grasping truth and reality: Lesslie Newbigin’s Theology of Mission to the Western World*. Eugene: Wipf & Stock.
- Ulstein, Jan Ove, og Per M. Aadnanes. 2011. *Vegar i vegløysa? Ungdom, identitet og livssynsdanning I det postmoderne*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Vanhoozer, Kevin J. 1999. «The Trials of Truth – Mission Martyrdom, and the Epistemology of the Cross.» i *To Stake a Claim – Mission and the Western Crisis of Knowledge*. Red. J. Andrew Kirk og Kevin J. Vanhoozer, 120–156. Maryknoll, NY: Orbis Books.